

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHAZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felváll-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
E g y e s z s á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Jó az Isten.

Pazar kézzel hintett az Isten
A természetre minden áldást;
A sok jóból bő részt vehetnek
Akiknek kell s a kik kívánják.
Ama jó gazda senkit sem feled,
Munkánk után ad öltönyt, kenyeret.

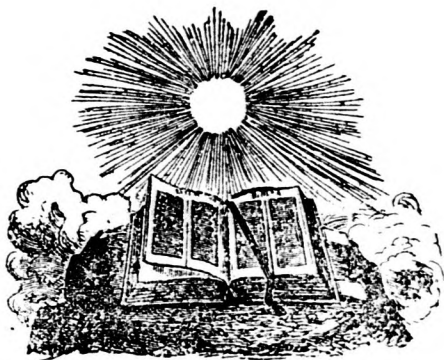
A dús mezők termő határin
Hullámanak sárgult kalászkok,
Az ég azurjáról derült nap
Meleg fényvel tekint le rájuk;
Virágok ezre szórja illatát . . .
Igy boldogít minden, mit Isten ad!

Makó.

A halmok és hegyek viruának,
A szél zizeg, rezg a fa lombja,
Kicsiny madár zeng a bokorban
Mintha mindennap ünnep volna . . .
Ti árvák, hát ne féljetek soha,
Nem lesz hozzátok Isten mostoha!

Oh jó az Ur! ész föl nem éri,
Nem látjuk őt, de érzi szívünk,
Szerelméből ott is veszünk részt
Ahol már semmitsem remélhetünk . . .
Rád gondolok örök, nagy Irgalom!
Az égre nézek és imádkozom! . . .

NAGY KÁROLY.

A választás.

A választás első sorban az önfentartási erő megnyilvánulása, amennyiben a szervezet a kebelében megüresedett helyre ez uton próbálja a legalkalmasabbat kiválasztani.

A választás második sorban a közszabadsági intézmények biztosítása, amennyiben a népet illető szuverénitást ez uton lehet érvényesíteni.

A választásnak ilyen két irányu szerepe kétségtelen, hogy ma is megvan; azonban az is kétségtelen, hogy ez a mód sem a kiválasztás, sem a közszabadság biztosítása tekintetében nem bizonyítja feltétlenül a biztos sikert. Ez a választásban érdekelt tényezők és a tömeg fajsúlyától függ. A választási érdekeltségek legtöbbször személyi dolgokon alapulnak, a tömeg pedig csak akkor határozott, ha létérdekéről van szó; veszedelemről, mely mindenkit fenyeget, olyan kérdés eldöntéséről, melyet a nép nemcsak megért, hanem meg is érez. Ilyen esetekben a nép szava Isten szava, máskor nem az s midőn a mi egyházi állásaink betöltéséről van szó, fájdalom már régen nem az és nem mindig az.

Régen, míg az egyház volt hiveinknek egész világa, ez a választási rendszer megállotta a helyét, ma midőn az egyház iránti buzgóság tűnőben van, ez a választási rendszer, mely minden egyházat fenekestől felforgat, valóságos veszedelem.

Veszedelem a közre s hogy milyen nagy, elég egy ilyen választáson keresztül ment egyházat szemügyre venni. Mint a megbolygatott kas, olyan a szerencsétlen gyülekezet. Évek keltenek, míg ezt a bajt kiheveri, ha ugyan kiheverheti.

Veszedelem az egyénre, a kít a szemben álló pártok ostorcsapóra vesznek s a kinek szabad független meggyőződését meggyanusítják és ha nem parirozik, eltiporják.

Elég tanuságos erre az én esetem és a Prot. Lap-é.

Még a legelfogultabb pártembernek is be kell látnia, hogy nem lehet mindenkinek ugyanaz a nézete s ha több jelölt van, több párt is lehetséges.

Nem muszály tehát valakinek csak dicsőfistáknak lenni, holott választhat Dávidházi, Eröss és Baltazár között.

A Debr. Prot. Laptól és részemről pedig — noha egyik fél részére sem kívánok elfogult

lenni — azt veszik rossz néven a Dicsőfi párt emberei, hogy nem jelöltjükre esküszöm.

Mert jóformán csak ennyi, a mit ez ügyben eddig kijelentettem; az, hogy Dicsőfit nem tartom alkalmasnak erre az állásra, sem amiatt hogy nyilvánosságra jutott nyilatkozatai szerint (meg kellett volna cáfolni, ha nem úgy történt) Apponyiról a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott, sem amiatt, hogy főleg a koalíció emberei támogatják (a mi kétségtelen, ha szinte ezek az elemek nem szívesen veszik is, hogy a kormánnyal összefüggésbe hozzák őket), talán csak nem sértés és személyeskedés vagy a püspökválasztási harc lealacsonyítása, csak az örüllő tisztnek köteles teljesítése. Mondhatom volna más okot is, teszem fel: rá mutattam volna a debreceni ref. egyházi állapotokra, a melyek siralmas voltáért Dicsőfi is felelős és felhivhattam volna a közfigyelmet arra, hogy nézze meg előbb az itteni viszonyokat, mely szerint sem a lelkészek közt, sem a tanítókkal, sem a presbiteriumban, sem a hivek között itt igazi egyházi élet és béke nincs — nézze meg mondom és azután válasszon.

Tehettem volna mást is. Felhozhattam volna benső körülményt, hogy Dicsőfi főjegyzői állásában nem vált be. Alig volt határozati javaslata, ha csak nem közömbös ügyre vonatkozott az s nem tudomásul vételt javasolt, melyet össze nem törtek volna. De feltűnőbb ennél a főgondnok elleni fondorkodása és az elnökség nevével való visszaélése. Több oly ügyben, mely az elnökség elintézésére volt bízva, a főgondnok megkérdezése nélkül döntött, az elnökség nevében pedig felhatalmazás nélkül helytelen kijelentéseket tett s általában azon egyébként is úgy viselte magát, hogy ha a főgondnok nem védi, könnyen fegyelmi eljárás alá kerülhet.

Mindezeket elmondhattam volna és még más tényeket is. Például azt, hogy Dicsőfi teológiai álláspontja sem olyan megnyugtató s nem confessiószerű, hogy Ritschl-felé hajlik. Azokra az u. n. korteslevekre is reflektálhattam volna. Nem tettem azért, mert nem tartottam szükségesnek s most is csak azért említem fel ezeket, mert a választás tényét ezek ugysem befolyásolják s mert a Dicsőfi tulbuzgó párthívei ellen kell védekezniem kell a bíróság előtt is, mert ez urak személyemet is támadják, a sajtóban is, mert a mint azt többi ellenfelekkel általában megtették, ellenem még a vidéki sajtóban is rendszeres hadjáratot indítottak s az olyan határozatokkal, a minő a szatmári presbiteriumé is — nemcsak az egyén, a szabad

meggyőződés jogát, hanem a közszabadságét is veszélyeztetik.

De milyen intézmény az, a mely ennyi kezesrűséget képes felkavarni s mindezt csak azért, hogy ne X, hanem Y legyen püspök?

Még a lelkészválasztásról is kétségbe vonom a választás célravezető voltát, legalább a lezajlott derecskei, szoboszlai, mezőturi stb. választások nagyon kétségessé teszik, hogy ez a nagy apparátus alkalmazása csakugyan olyan nélkülözhetetlen-e egyházunk életében és autonómiánk biztosítására, mint ahogy általában tartjuk?

Bárhogy álljon is a dolog, a püspökségre célszerűbb volna a választást azonnal megeíteni s annak jogát a kerületi gyűlésre ruházni, de aztán a megbízatást csak megfelelő időre korlátozni, teszem fel 6 vagy 10 évre.

Minden szervezetnek társadalmi életképessége attól függ, hogy a munkáját végező erőket alkalmas időben tudja-e pótolni? Ha kell nekünk a püspökség, úgy rögtön be kell tölteni ez állást. Mindjárt a püspök halála alkalmával össze kell hívni a választók testületét (ha szinte az egyes presbiteriumok választó férfiai-ból állana is az) és pótolni a szenvedett hiányt, betölteni az üressé lett vezéri helyet. A mostani rendszer szerint egy hónap múlva tartatott a rendkívüli egyházkerületi közgyűlés, ez ismét 5 hétre írta ki a választást. Ez lehet két ízben történő, tehát csak hónapok múlva s ilyen irtóztató korteshadjárat után tölthetjük be azt a széket, mely nekünk állítólag olyan fontos.

Hát fontos is, éppen azért a legalkalmasabbat kell abba ültetni. Legyen ez akár nt. Biky Károly ur is, kinek a koalíciós pártról ez állást csakugyan fel lehetett volna ajánlani, legyen Dávidházy, a kit Tisza támogat, vagy Eröss, a ki mellett a főgondnok is szót emelt s a ki az én jelöltem is, vagy Baltazár, a kit, a koalíció különös vehementiával támad, de a kit mint a jövő emberét mind én mind a lap bátran védelmezünk, az rám nézve és a közegyházra nézve nem lehet hátrányos, feltéve, hogy ezek a tisztelt nevek viselői csakugyan alkalmasak is a püspöki állás betöltésére. Már pedig alkalmasak, ellenségeik is elismerik érdemeiket, legfeljebb csak kicsinyelni próbálják azokat. De a ki nem oda való, azt nem kell oda tenni, még választás utján se, ha akárkinek hívják is s akár milyen érdekcsoport áll is a háta megett.

dr. Ferenczy Gyula.

Van-e szüisége a lelkésznek jogi ismeretekre?

(Folytatás.)

II. a IV. osztályu kereseti adó kérdését is tisztázta ugyancsak a magy. kir. közigazgatási bíróság több döntvénye, sőt a Magyar Szó mintegy két éven keresztül tájékoztatta és figyelmeztette a lelkészeket és tanítókat arra, hogy földjövedelem IV. oszt. kereseti adó tárgyát nem képezheti s így a földjövedelem nem is kell a bevallási ivbe beírni, vagyis amint a magy. kir. közigazgatási bíróság 752—1907. elvi határozatában mondja:

„A lelkészek és tanítók javadalmaikhoz tartozó földek haszonélvezetéből huzott jövedelmök után IV. oszt. kereseti adót nem tartoznak fizetni, mert ugyanazon egy adótárgyat kétszer adó alá vonni nem lehet.

Ezek dacára mégis hány lelkész és tanító fizeti a fizetését képező földjövedelem után törvényellenesen a IV. oszt. kereseti adót! Csudálatos, hogy az adóhatóságok csak a protestáns javadalmasokat szorítják és terhelik meg s még eszökbe sem jut a kath. javadalmasokat IV. oszt. kereseti adóval megterhelni, holott amint egy valaki írta, — a jogviszony teljesen azonos, azzal a különbséggel, hogy a kath. javadalmasok jövedelmei sokkal nagyobbak és zsirosabbak, mint a protestánsokéi. Vagyis, mint Baltazár öt évvel ezelőtt írta, a „fejtetön álló egyenlőség és viszonyosság mellett egész komolyan feltételezhető, hogy a latifundális pápista javadalmasok földjavadalmuk tengerjövedelem után IV. oszt. kereseti adót talán sohasem fizettek.“ Igazán szerencsés intézmény a magy. kir. közigazgatási bíróság, mely, ha föllállítva nem volna, az ember a maga igazát nem védhetné meg, mert a finánc-politika mindent elkövet, hogy az adóprés mentül gyümölcsözőbben működjék.

A hiba sok helyen kereshető. Így kerereshetjük magunkban, a lelkészekben, kik nem eléggé tájékozottak, körültekintők, vagy ha tájékozottak vagyunk is, vagy nem veszünk magunknak annyi fáradságot, hogy puhatóljunk és kutassunk, vagy bátorságunk nincs hozzá. Mert hogy bátorság is szükséges az ilyen dologban, ezt az tudja legjobban, aki próbálta. Az adókető közegek nem szeretik, ha az adókető polgár adóügyekben utána néz és kutat, különösen ha felebbezés folytán a tudatlanság vagy rosszakarat bélyegét sütik rájuk.

Az is előfordulhat, hogy a hiba nem a pénzügyigazgatóságban, mint inkább az adókető közegben gyökerezik, mert az legtöbbnyire az elébe terjesztett okmányok szerint veti ki az egyesre az adót. Hanem a hiba még le-

jebb keresendő, — mint azt egy valaki igen találoán mondta. — némely, hatáskörüket tullepő, hatalmukat, elsőbbségüket a pappal szemben titogtató, amellet még rosszakaratu, néminemü pennaforogatók eljárásában, kik vallásosságukat abba helyezik, ha a papnak egyházépítő munkájában ellene dolgoznak, eljárásaiban gáncsolódnak, legjobb akaratu törekvéseinek ellene szegülnek és azt meghiusítják. Igen, a kivető közegek nem törődnek az adókietés helyességével és a felek érdekeivel, ezenkívül a legtöbb meg nem is ért hozzá. Így nem értenek különösen az illeték egyenértékhez, mely a III. kérdést kézezi.

Nem értenek az illeték egyenértékhez azért, mert ennek kivetése 10 évenként történik, tehát mivel ritkán foglalkoznak vele, hát elfelejtik. Fontos az illeték egyenérték azért, mert 10 évre szól és ha hibásan vetik ki, 10 évre károsodik az egyház, vagy lelkész. Például csak egy korona tévedés legyen a kiszabásban, az már 10 év alatt 10 korona. De rendesen sok koronára megy a hiba, a tévedés mindig. Épen ezért az egyház könyvtárát, a paróchiális könyvtárt ilyen munkával is el kellene látni, mert bizony itt lehetne sok károsodástól megóvni az egyházat. Megérdemli, hogy minden egyház megvegye az illeték egyenértékről szóló munkát a paróchiális könyvtár számára és kéznél lesz mindig az a munka, mely többszörösen adja vissza a befektetett összegeket.

Az illeték egyenérték bevallása most történt meg. Szabó Sándor, sárospataki jogtanár Pénzügyi Kódex című műve az illeték egyenértékéről szól. Ez alkalommal jelent meg, mire nézve a lelkészek figyelmét is felhívta a lapokban. Ez a munka magasabb, tudományos jogi szempontból, de azért a természetes józan ésszel bíró, tanult laikus ember is profitirozhat belőle annyit, hogy az illeték egyenérték bevallásánál a lelkész úgy az egyházat, mint magát az illetéktelen adófizetéstől megmentheti.

Ezen a címen is a törvénytudatlanságot kihasználva, mennyi illetéktelen bevételt csinált magának az állam, azt csak a jó Isten tudja! Ezek után ki vonja kétségbe, hogy a lelkészeknek jogi ismeretekre szüksége van?

Érendred, 1908. Julius 3.

Csutoros Albert
érendrédi ref. lelkész.

A „Protestáns Szemle.“ Mitrovics „papi dolgozataiból“ és egy pár fontos kapcsolatos kérdés.

(Folytatás.)

Ugyanott az 5. §-ban azt mondja: „kegyelem és nem törvény alatt vagyunk“ (Sumus sub gratia et non sub lege.) Ha már ilyen szabadon gondolkoztak a szentírás egyes részletei felől, annál inkább meg kellett őrizniök elfogulatlan szabadságérzetüket a hitszabályozó iratokkal és a hagyományokkal szemben. A szentírásnak semmiféle külön értelmezését sem helyeselhetjük, . . . ellenben az írásnak csak azt az értelmezését ismerjük el igaz és természetes magyarázásnak, amely magából az írásból indul ki t. i. annak a nyelvnek jellegéből, amelyen íratott . . . Non probamus interpretationes quaslibet, . . . sed illam duntaxat scripturarum interpretationem pro orthodoxa et gemeina agnoscimus, quae ex ipsis est petita scripturis ex ingenio utique eius linguae, in qua sunt scriptae (II. §. I.)

„Nem tőrjünk el, hogy a vallás vitáiban, vagy a hit dolgaiban pusztán az egyházi atyák nézeteivel, vagy zsinati végzésekkel torkoljanak le bennünket; még kevésbbé, hogy a bevett szokások erejével és a többség véleményével, vagy a régi idők szabályaival.“ (Non partimur nos in controversiis religionis vel fidei causis urgeri nudis patrum sententiis, aut conciliorum consuetudinibus aut etiam multitudine idens sententium, aut longi temporis praescriptione. Jb. §. II.)

Ezek és ezekhez hasonló helyek fejezik ki a reformáció igazi lényegét és azt a szellemet, mely hitvallóinkat eltöltötte és vezette volt. Hogy ezek mellett szigoruan ragaszkodnak olyan dolgokhoz is, amelyek ma már nem illeszthetők be a modern ember természet-tudományi világlátásába, ez csak azt mutatja, hogy ők is a saját koruk gyermekei voltak. Saját korukban azonban minden esetre előbb álltak a kortársainknál, kik két lelket hordoznak magokkal, egyiket a mindennapi események és a természet életének magyarázására, a másikat pedig az ő kegyes confessióik számára.

Egy közös alapot azonban találhatunk egymásban is, a confessiókban is. Élő hitet óhajtunk mindannyian determinationibus; multo minus receptis. Confessiókink is hivatkoznak János evangéliumának ismeretes helyére (IV. 23--24.), amely szerint az Istent lélekben és igazságban kell imádnunk; a törvénnyel szemben is azt kívánják, hogy hit által térjünk a Krisztushoz (Helv. Conf. C. XII. § III.)

Igen, de élő, ható és munkálkodó, az élet minden alakulatában segítségünkre jövő hit csak az egész lélekkel összhangzásban fejlődhetik ki. Nem hihetnek olyant, melynek lelkem más alkotó elemei, értelmem, tapasztalataim, ellene mondanak; nem élhet bennem az a hit, melyet más valaki disputált belém, kegyes csalás, ala-

koskodás lesz minden olyan hit, mely nem önmagamból, saját lelkemből fakad, hanem a „kijelentés vallási szuverénitása” iránti tiszteletből vakon fogadom el (a mely fáradsággal egyébként a katolicizmus összes dogmáit is magamra erőszakolhatom) „Az Isten lélek és akik őtet imádják, szükséges, hogy lélekben és igazságban imádják.” (János 4. 24.) Már pedig a lélek belső fejlődés eredménye, amelyet nem lehet sem másra átruházni sem mástól kölcsön kapni. Aki mást állít, tudva valótlan állít. Pál (II. Kor. III. 3.) egyenesen erre céloz: „Ti Istennek a mi szolgálatunk által szereztetett levele vagytok, mely nem tintával, hanem élő Isten lelkével iratott, nem kötéblátra, hanem a ti szíveteknek hustábláira.” Hogy pedig az Isten lelkének az írását ne fesszessék a betűragók, pár verssel alább azt is megmondja a nagy apostol: „a betű megöl, a lélek pedig megelevenít.” (6. V.) Erősen hangsúlyozza ezt hitvallásunk is, midőn azt mondja: „a betű, amely ellentétben áll a lélekkel, sok minden külső dolgot jelölhet ugyan, de leginkább mégis a törvény tudományát, a léleknek szelleme és hite nélkül s a nem élő hittal hívőkben a haragot és a bünt táplálja. Erre vonatkozik az apostol mondása: a betű megöl, a lélek megelevenít.” (Littera, quae opponitur spiritui, significat quidem omnem rem externam, sed maxime doctrinum legis, sine spiritu et fide in animis non viva fide credentium operantem iram et excitantem penam . . . Huc enim illud apostoli pertinet: littera occidit, spiritus vivificat. Jb. (XIII. §. IV.)

Egy szóval élő, azaz olyan hitre van szükségem, amely lelkem, értelmem, tapasztalatom, világlátásom, a történelem és természet összes tanulásaival egybehangzik, azokat mintegy kiegészíti. Ezt pedig csak saját lelkem, saját benső fejlődéséből merithetem. Ebben a belső fejlesztésben aztán részt vehet az élet is, a biblia is; hihetem azt, amit az életből és bibliából tanultam, de nem hihetem azt, amit a „kijelentés szuverénitása” egyszerűen rám parancsol.

Avagy kívánja-e ma már valaki, hogy a történelemből, a természet köréből, vagy bárhonnan is megértés és meggyőződés nélkül, vagy épen azok ellenére fogadjunk el valamit. Bizony még zsenge tanítványainktól sem kívánhatjuk. Csak épen lelkünknek legszentebb kincse, énünkkel legerősebben összeforrott hitünk legyen kivétel? Különös és jellemző dolog, hogy ezt ma már a protestantizmus körében is, újra vitatni kell. Igen, napjainkban, amikor a lélek tudomány eloszlatta a lélek különböző képességeiről alkotott meséket; amikor ma már lelkünk háztartását nem rakjuk tele különböző képzeletbeli skatulyákkal a különböző portékák számára, hanem tisztában vagyunk, ha sok egyébből kevesebbet tudunk is mindent tudó elődeinknél, a léleknek szerves és azonos törvények alatt álló egységével. (Amint az egyébiránt, mások közt már Fichte is

elismerte). De én nem féltsem sem a vallást, sem közelebbről a protestantizmust a tudománytól, az értelemvilágától. Egyik kiváló társadalom-bölcseletlőnkel tartok, aki a minapában így végezte erről a tárgyról elmélkedéseit: „Mit ront az embernek az Istenhez való viszonyán, ha az ember értelmi és érzelmi világának évezredek óriási alkotásait, magát a külső vallási intézményeket is a megértés magas távlatából is áttekintheti? Szomorú és sötét annak a lelke, aki a hitet és tudományt nem bírja magával összhangba hozni, holott azok egymásért és egymás támogatására vannak teremelve erre a világra.”

De lássuk a dolgot egy másik szempontból.

Társadalmunk, művelődésünk — mindenki érezheti — forduló ponton áll. Egyik oldalon az évszázados multnak még a megcsontosodott, élettől elhagyott formáit is görcsös makaességgel védelmező történelmi szervezetek állnak, a másik oldalon az ismeretlen milliók, akik a jólétekből is, de a szellemi javakból is követelik a maguk emberi részét. Mint a vulkánoknak a föld mélyéből előtörő tüze, sok salakot és zürzavart hömpölyget az az ár maga előtt, éget, pusztít és rombol, de itt van. Ezzel számolni kell. Elfogulatlan szemlélő azt is láthatja, kivált ha egy kissé ennek az áramlatnak nagyon is tiszteletre méltó tudományos irodalmába olykor belétekint, hogy ez az ár nagyon komoly problémát is felvet; hogy ezek a törekvések nagyban és egészben mindnyájunknak végecéljai; hogy ezek sokszor tiszteletet parancsoló erővel és komolysággal lépnek fel, egyszóval, hogy ezekkel érdemes komolyan foglalkozni. Igen nagyon sok világ-mozgató eszme sorsa attól függ, hogy ezek az áramlatok hogyan és mikor tisztulnak meg salakjaiktól és melyik oldalra fogják őket billenteni a súlyt? Konkrétebbül szólva és például hozva fel, ezeknek a tömegeknek ma nincs vallásuk, vagy ha van, az csak a maguk szociális politikai hitvallásuk. Ámde társadalmi alakulat tartósabban nem lehet el vallás nélkül. Ez emberi természet; természeti törvény. Hiheti valaki, hogy ezeket a tömegeket a kijelentett vallás szuverénitásával fogjuk megnyerhetni?

Már pedig meg kell őket nyerni minden módon. Mert csak két eset lehetséges T. i. vagy megnyeri a protestantizmus, vagy nem. Ha nem, akkor majd leszünk nyáj nélküli pásztor, mint volt a nagy magyar reformátorok korának magyar katolicizmusa. A szociálizmus diadalmas előnyomulása ugyanis elkerülhetetlen. Nincs messze az idő, mikor a szociális eszméket az összes alsóbb társadalmi rétegek magukévá teszik. Ha pedig ez az idő a szociálizmussal szemben találja a protestantizmust, akkor ez a magyar protestantizmus lassu haldoklását jelenti.

Más részről a protestantizmusnak mind a multjában, mind a helyesen felfogott szellemében minden

meg van ahoz, hogy a salakjaitól megtisztult szocializmussal karöltve haladhasson s ezzel a magyar nemzeti állam és a bekés polgári fejlődés számára megmentse és életre képessé tegye önmagát! A protestantizmus nem ápolhatja a kaszt szellemet, ami ellen ép a szocializmus is küzd; hirdetni — kell hirdetnie — a felvilágosodást és a gondolat szabadságot, ami a szocializmusnak is alapdogmája; életre kelése a tömegeknek és az egyének felszabadulását jelentette, ami a szocializmusnak is életelve, létele tiltakozás a tekintélyek lenyűgöző kenyszere ellen, a mi szintén szociális principium. A protestantizmus hite, vallása a szentírás vezetése mellett a kor tudományos színvonalával összehangolt hit és vallás. Nos hat a szocializmus is csak egy ilyen vallásnak nyerhető meg. Amde ehez első sorban magának a protestantizmusnak is hünek kell ma radnia önmagához és keletkezésének tanulságaihoz.

S mind ezekkel szemben mit látunk? A protestantizmus mintegy megtántorodva az alólról jövő rázkódástól „a kijelentett vallás szuverénitásban” keresi jövőjének kulcsát. Minalunk legalább azok, akiknek a szava messzebb hallik, tényleg ott keresik. A tekintély, a szuverénitás elve mögé húzódnak attól a tömegtől, amely épen az ellen a tekintély, szuverénitás ellen kél sikra. Az ostromlott és rosszul védett várba menekülünk. Pedig jegyezzük meg — bizonyítsa be bárki az ellenkezőjét — a tekintély elve a történelem folyamán még sohasem került ki a harcából győzelmesen!

El tudom képzelni, mily szent borzalmat kelthetett a legtöbbször a gondolat, amit a fentebbiekben megpendítettem. Hogyan, hat a tisztos multu protestantizmus a poretarsag szocializmusa után járjon? azzal együtt alljunk ki a piacra? azzal türjük el az összehasonlitást? Epen ezért nem akarvan ezen a ponton sem vitat kezdeni s celom csak szempontoknak a felvetése leven, visszaterek a szalonképes társadalmi osztályokhoz.

Hát itt is rosszul állunk! Hivök és hitetlenek taborara oszlanak. A hivök legnagyobb részének minden elhíhetö; az egyeniségnek semmi köze a hithez, a dogmakhoz, az ember észből es szivből áll s egyik nem tartozik — így valljak — felelösséggel a másikkal. Ezeknek kitünöen bevalik a katolicus világ dogmatizmusa. Ha hit, hat legyen hit. Ott sok mindent híhet. Poetikus szines es mindenekfelett kényelmes hit. Hitrendszernek kétségenkivül nagyszerü, tökeletes, hézag nélkül való es következetes alkotmány s mint ilyen, egyike az emberi szellem legnagyobb teremtmenyeinek. Abban is igaza van, hogy mihelyt a lélek megfontolás mérlegére dobja a hitet, a protestáns hitcikkek közt is fog találni nem egy olyat, amely a modern ember látókörébe be nem illeszthetö, ha pedig egyik kérdésben engedünk a józan belátás, a prózai mérle-

gelés jogából es kötelességéből, engedhetünk a másikban is, vagyis nincs meg a következetesség. Ha pedig egyik kérdésben a racionalizmus álláspontját foglaljuk el, talán megengedik a vallási szuverénitás hívei, hogy egyben-másbnn a protestantizmus a katolicizmussal szemben mégis a racionalizmus, az észszerűség oldalán áll, akkor ez a principium miért nem érvényesül es miért nem érvényesithetö az egész vonalon? És ha nem érvényesül — a „Protestáns Szemle” es táborára nem akarják — akkor is már méltán szemünkre vehetik tulról, a hegyek mögöl, hogy ez is következetlenség, hézag, fogyatkozás. Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charibdim.

Egy a menekvés. Mivel akkor, ha vakon elfogadom, hogy a hithez semmi szava az észnek, teljesen a katolicus világfelfogás vizeibe eveztem be, el kell fogadnom azt, amit mint modern ember, aki egy ponton sem tudok lemondani analizálástól, mert „a lélek mindeneket megvizsgál, még az istenek mélységeit is” (Pál I. Kor. 2. 10.) egyedül tarthatok méltónak magamhoz, t. i. lelkem összes képességeivel összhangzásba hozott, tehát értelmi felfogásomtól is akceptált hitet. Ez protestáns szempontból egyedül jogos es lehetséges álláspont. És — itt is ismétlem — csak ezzel a jelszóval gyözhethünk, csak evvel az elvvel van jogunk ahoz, hogy a jövő vallási es társadalmi alakulásában szerepet vihessünk. Mert ha ezt el nem fogadjuk, az ugynevezett hivök tábora bevonul a katolicizmusba, az ugynevezett hitetlenek pedig majd új vallást csinálnak maguknak.

De térjünk vissza most már a hitetlenekre. Voltaképen ezeknek az értékesebb része nem hitetlen. Müvelt, nemes, gondolkozó lélek nem lehet hitetlen. Ezekben a hasábokban ezt nem kell bebizonyitanom. S hogy mégis hitetlennek vallja érzi magát sok ember, ennek oka épen a confessionalismus. Sokan ugyanis, a Protestáns Szemlével es katolicus atyáinkfiaival együtt a dogmatizmusban keresik es találják meg a hitet. A domák vak hívesét hirdetik a hithez tartozásnak kritériumául. Mivel pedig nem mindenki tudja magát beleélni a XX. században a XV-ik század vagy a patristika es scholasztika korának világnézetébe, hipokritáskodni meg nem akar, szakít a vallásos kérdésekkel, tovább magára nézve nem feszegeti a hit kérdéseit s belesnyugszik abba, hogy hát hiszen ö ugyis hitetlen.

Igaz, hogy a hitetlenek egy másik része Tartuffieknak áll be s követi az elvet: mundus volt decipi, ergo decipiatur.

Azért bizony semmiképen sem tesz jó szolgálatot a protestantizmusnak az, aki azt a confessionalismussal azonosítja, mert azzal az ugynevezett hitetlenek számát szaporítja, ez pedig egyedüli területe nem a lélek (mert

hisz erről nem lehet szó), hanem a konvertitahalászásnak!

Quod erat demonstrandum. A szabadelvű theologia le nem járta magát, sőt a két oldalról jövő veszedelemből — ez az én szerény véleményem — egyedül ez mentheti meg a protestantizmust, annyival is inkább mert, szintén az én szerény véleményem szerint, ez fejezi ki annak igazi lényegét.

Kevés még a mondani valóm. A Protestáns Szemle, Mitrovicsról, szabadelvű theológiájára célozva, ezt írja: „Ebben állott rövid ideig tartott ereje, felkapott, de hamar letűnt népszerűsége.“ Ez határozott tévedés. Mitrovics első szónoki sikerét 1867. aratta, a Szeremley Gábor sirja felett. 1894 ben még a Sárospataki Lapok a Mózes csipkebokrának lángjához hasonlítja Mitrovics szónoki erejének lángját és szinte enthusiasmmussal szól róla, 1896-ban az ellentétes theologiai elvekkal szaturoált Debrecenbe viszik papnak (miért másért, mint szónoki híréért?) Sőt hogy egy negatív bizonyítékot is hoznak fel, néhai Papp Károly budapesti ref. lelkész udvarias válasszal tér ki Mitrovicsnak a kérése elől, mikor ő 1882. zsinat alkalmával a Kálvin-téri templom szószekén ohajtott prédikálni. Ez tisztelt P. Sz. mást bizonyít, mint a mit állítani méltóztatik. Csak annyi áll, aminek okait az összegyűjtött Papi Dolgozatok I. kötetében kifejtettem, hogy Mitrovics megcsendesedett, lassan visszavonult; szónoki szereplését azonban szinte követelte a közönség.

A Protestáns Szemle Mitrovicsnak csak dogmatikai álláspontjáról ír: mivel ez neki nem tetszik, a tárgyilagosságnak előkelő színvonalára emelkedve, szónoki, irodalmi értékével nem is tartja érdemesnek foglalkozni. A dolognak ehez az oldalához én nem szólok hozzá, annyival is inkább, mert ezt a magam részéről is teljesen nyugodtan bizom az időre és az érdektelen felek ítéletére.*

Ifj. Mitrovics Gyula dr.

* A Protestáns 1908. márc. 2. számában is megjelent egy, a Protestáns Szemléhez hasonló irányú cikkely Bilkei Papp Istvántól. A nagy Eötvösünk egyik, Horatiusból vett, mottójával felelek erre: mutato nomine de te fabula narratur. Az ő számára külön csak egy megjegyzésem van: abban, hogy az átdolgozott beszédek sokkal nagyobb számban vannak, nincsen igaza. Csodálkozom rajta, hogy tudománnyal foglalkozó, tehát következtetéseiben és állításai-ban okvetlenül megfontolt ember, hogy tévedhet ilyen. Ami pedig a jegyzeteket illeti az a megjegyzés-bocsánat, de nem mutat elég történelmi érzékre. A multa még aprólékos dolgok is fényt vetnek, sőt ezek gyakran sok nagy dolgoknál jellemzőbbek. Már pedig minden multtá válik egyszer.
M. Gy.

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás.

A félév végeztével tisztelettel kérjük az előfizetések megújítását és a hátralékok beküldését. Ez utóbbiak az évben különösebben felszaporodtak és így elkerülhetlenné vált, hogy rendezésükért különösebben is sürgetelőzzünk. Mí-dőn ezt ezuttal is tesszük, jelentjük, hogy lapunk előfizetési ára (hetenként 1 és fél iven, külön borítékkal) egész évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona. Az előfizetési pénzek és a hátralékok a kiadóhivatal címére Debrecen, Nyomtató-utca 9. küldendők. Tisztelettel

A Debr. Prot. Lap kiadóhivatala.

A püspöki hivattaltól.

A nagytiszteletű Református Esperes uraknak.

Tiszántuli református egyházkerületünk közgyűlé-sének 8/1908. sz. határozata értelmében a Baksa La-jos dr. főjegyzővé történt megválasztásával megürese-dett egyh. ker. világi aljegyzői állásra a szavavazást elrendelem.

Tiszteletteljesen kérem azért nagytiszteletű Espe-res urakat, hogy az idézett egyházkerületi határozat alapján egyházmegyékben a szavazást elrendelni s a kellő formaságok betartásával kiállított szavazatokat ösz-szegyűjteni s azokat egy csomagban, mint kitűzött ha-táridőig szeptember hó 1-ső napjáig a püspöki hiva-talba beküldeni méltóztassanak.

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen 1908. július hó 13.

püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

— **Lefoglalták a kongruát.** A tiszán-inneni kerületben lefoglalták a ref. lelkészek kongruáját, illetve elrendelték a lelkészi nyug-dijintézeti járulékoknak visszatartását a kongruá-ból. A csalódott lelkészek körében ez a rende-let nagy visszahatást keltett s most tömegesen fordulnak lapunkhoz a végett, hogy ez ügyet szellőztesse és tanácsot adjon. Ez a tanács csak az lehet, hogy az őszi lelkészegyesületi közgyü-lésen meg kell tenni a lépéseket a nyugdíjtör-

Püspökválasztás.

Hogy mennyire lojálisak vagyunk még ellenfeleinkkel szemben is: ténnyel bizonyítjuk. Itt közlünk két felhívást, mely hivatalos egyénektől eredt s szétküldetett a szatmári egyházmegyében. Szól pedig az egyik a következőleg:

Tisztelt Kartárs ur!

Mindeddig egy szót sem szólottam* a püspökválasztás kérdésében egyházmegyénk lelkészeihez, de amikor azt látom, hogy vannak közöttünk egyesek, akik szélesebb körben agítálnak egyik-másik püspökjelölt érdekében s nem épen a közegyház, hanem személyes érdekek, baráti összeköttetések révén igyekeznek pártot szerezni más jelölt részére, kötelességemnek tartom t. Kartársam figyelmét most csak egy jelentékeny mozzanatra irányítani, amely meg fogja győzni jelen soraim szükségességéről.

Az egyházkerületen rajtam kívül az e. m. gondnok ur, Kiss Bertalan és Uray Géza képviselő urak szoktak részt venni a gyűléseken s a tárgyalásokon. Mind a négyen Dicsőffi József mellett foglaltunk állást s őt óhajtuk püspöknek. *Miért van ez?* Nem személyes barátságból, nem egyéni rokonszenvből, hanem azért, mert *Dicsőffi, mint főjegyző s mint püspökhelyettes a mi szatmári ügyeinket mindenkor nagy figyelemmel, sok jóakarattal referálta és intézte*

Aki tudja azt, hogy *egg referens jegyzőtől, egy püspöki elintézésről, mily sok függ az ügynek kedvező, vagy kedvezőtlen sorsára nézve, tisztában van azzal, hogy miért ajánljuk mi, egyházmegyénk jól felfogott érdekében a Dicsőffi jelöltségét. A mi egyházainknak sok kérvénye forog évenként az egyházkerületen, szükségünk van ott egy erős támaszra, aki jóakarólag segítsen rajtunk. Ezt birtuk mi eddig Dicsőffiben s ezt akarjuk magunknak biztosítani a jövőben is.*

Ezt a körülményt kérem én mérlegelni a következő szavazásnál. Nem akarok én most egyebet mondani jelöltünkről, nem akarom fölmelegetni, hogy ő ma a legtudósabb (?) lelkész a kerületben, csak arra mutatok rá, hogy őbenne a szatmári egyházmegye egy nagy jóakaratu egyént fog nyerni. Ezzel kötelességet teljesítek egyházmegyénk érdekében s ha mi a kerületen egy ilyen oszlopot akarunk építeni, méltán várhatjuk, hogy kis egyházaink ebben a saját érdekeket fogják fölismerni.

* Hát a szatmári fiaskó alkalmával?

Fölkérem t. Kartárs urat, hogy minden *mellettekintetektől (?) függetlenül (?)* a mi jó belátásunkhoz csatlakozni s az egyház szavazatát Dicsőffi Józsefre adatni méltóztassék. Ugy én, mint a gondnok ur s a kerületi képviselők csak akkor mozdíthatjuk elő egyházaink ügyeit, ha ilyen ilyen esetben támogatást nyerünk lelkészeinktől, egyházainktól.

Kartársi tisztelettel vagyok

Szatmár, 1908. jul. hó 5.

Biki Károly
esperes.

* * *

Derék. Nagyon derék. Csak az a kérdés, hogy mit szólnak az ilyen lokál-pátriótizmushoz akár a többi egyházmegye, akár a szatmári egyházmegye elfogulatlan lelkészei és presbyteriumai? Az pedig valóságos sértés, midőn egy esperes azzal gyanúsítja „kartársait“, hogy azok ilyen kicsinyes tekintetekből engedik magokat vezetetni a tiszántuli egyházkerület egyetemes érdekére tartozó kérdésben. Mert hát ezek szerint Dicsőffi ur csak a szatmáriak dédelgetett püspökjelöltje lehet. A többi egyházmegye ne számíton arra, hogy kérvényei támogatásra találjanak Dicsőffi urnál. Ugy hisszük, hogy nem is kérnek belőle.

A másik levél így szól:

„Edes tiszteletes ur!

A püspökválasztás kérdésében kérem, legyen szíves egyháza szavazatát Dicsőffi József egyházkerületi főjegyzőre adni. A nagy. esperes ur és én (!) e kérdésben már határozott állást foglaltunk és reméljük, hogy egyházaink cserben hagyni nem fognak bennünket. *Egyházaink ügyeinek elintézése körül tanusított készségünk után ennyit joggal elvárhatunk.* Még egyszer figyelmébe ajánlva Dicsőffi József megválasztásának ügyét, maradtam tisztelő barátja Budapest, 1908. jul. 4. Luby Géza gondnok.“

* * *

Takáros kis ukáz. De hát a szatmári egyházmegyében ilyen hangon szoktak beszélni az „édes tiszteletes urral“? Még kiderül, hogy Dicsőffit a Luby érdemei kvalifikálják a püspökségre. Mi nem bántjuk meg az egyházmegye derék lelkészi karát annak fellevesével, hogy ukázokkal engedjék magokat s presbiteriumaikat

igazgattatni ott. a hol szabad joggyakorlásról van szó. Vagy talán a ki nem engedelmeskedik, egyenesen selyem sínórt kap? Vagy végrehajthatja a harakirit? . . .

* * *

Van még más megjegyzésünk is. Az, hogy a fentközölt levelek tisztelt írói olyan férfiut ajánlanak, a kit magok se igen ismerhetnek. Legalább még a nevét se tudják helyesen leírni. De ettől eltekintve mi úgy látjuk, hogy ez a nagy ajánlgatás egyébként is felesleges; mert a kezeinkhez jött s tudomásunkra adott értesítések szerint (melyeket ha kell, közre is adhatunk) az *illető úgy is eléggé ajánlja önmagát.*

— **Tanitógyűlés.** A nagybányai ref. egyházmegegyi tanítóegyesület f. é. rendes közgyűlését a múlt hó 29-én tartotta meg Szatmáron a ref. egyház tanácstermében Fábán István elnökle alatt. A gyűlésen a kir. tanfelügyelőséget Dr. Votisky Géza, kir. tanfelügyelő képviselte. A tagok szokatlan szép számmal jelentek meg s mindvégig érdeklődéssel hallgatták és tárgyalták a gyűlés tárgyait, melyek közül megemlítjük a Sinka Lajos dolgozatát a gyámintézetéről. Nagy Géza és Barzsi József értekezését a szolgálati pragmatikáról, Schiffner Lajos felolvasását a tanítói nyugdíjtörvény revíziójáról. A jövő évi gyűlés helyéül Lázári község jelöltetett ki.

— **Lelkész választások.** A múlt hó 21-én Nagyszekeresen, Pusztadarócon és Zsarolyánban a ref. egyházak hívői lelkészeket választottak. Mindhárom állást meghívás útján töltötték be és pedig Nagyszekeresen Jakab Lajos ombodi, Pusztadarócon Kánya Lajos gacsályi és Zsarolyánban Melegh Gyula érmihályfalvai káplánt választották meg. A megválasztottak mindnyájan tanítványaink, tisztársaink, jóbarátaink gyermekei és atyáinkfiái, fogadják egyházaikkal együtt őszinte szeretencse kívánatainkat.

— **A sarospataki főiskola internátusában** gimn. tanulók és akadémiai hallgatók egyaránt évi 600 (hat-száz) K.-ért kapnak teljes ellátást. Jelentkezés 1908—9-re rug. 31-ig. Az internátus szabályzatát kívánatra megküldi s tudakozódásokra készséggel ad felvilágosítást: A sarospataki ref. főiskola igazgatósága.

— **Tanítóképesítő-vizsga.** A debreceni tanítóképzőintézetben, a képesítő-vizsga június hó 24—28. napjain tartott Dávidházy János esperes elnökle alatt Görömbey Péter, Győry Lajos esperesekből és az intézet tanáraiból alkotott bizottság előtt. A vizsgára 36 vizsgázó és 6 javító vagy pótvizsgátevő jelentke-

zett. A vizsga eredménye szerint 2 kitünő, 11 jeles, 7 jó, 11 elegendő, együtt 31 oklevél és egy orgonázási igazolvány állított ki, ezek mellett 10 vizsgázó 1—2 tantárgyból javításra utasított. A vizsgázó ifjak a bizottsági elnök buzdító szavával bocsáttattak szellyel szép hivatásuk betöltésére.

— **Az 1908—9 iskolai év kezdette a debreceni tanítóképzőintézetben.** Az intézetbe olyan éptestű, egészséges tanulók vétetnek fel, akik 15-ik életévüket betöltötték, s a középiskola IV. vagy a felső népiskola III. osztályát szabályszerűen elvégezték. A felvételt az új jelentkezőknek kérvényeiket augusztus hó 20. napjáig kell beküldeniök az igazgatósághoz, melyek elintézéséről aug. 26-ig értesítettnek. A kérvényekhez a következő okmányok csatolandók: Keresztlevél, hatósági vagy főisk. orvosi bizonyítvány, oltási igazolvány, ezeken kívül az iskolai jótéteményeket igénylők részéről szülei vagyoni állapotát feltüntető s az illetékes lelkész által is ellenjegyzett hatósági bizonyítvány. A beírásokra a tanulók személyesen, az új tanulók szülei, gyámjok vagy azok megbízottja kíséretében jelentkeznek az igazgatóságnál. A beírások határideje szeptember hó 3—5, a magánvizsgáké szept. hó 2, a javító és pótvizsgáké szept. 3—4. napjai. A jótéteményekre való felvételek ideje szept. hó 7. napja. Az év megnyitó istentisztelet szept. hó 9. napján tartatik s a tanítás 10 én kezdődik.

— **Debreceni theologus skót alapítványa.** V a r g a Antal debreceni theol. akadémiánknak a közelebbi múlt 1907—08. tanévben végzett derék növendéke nyerte el a skót Egyesült Szabad egyház nagy alapítványát, a melynél fogva az egyház edinburgi új kollégiumának lesz a jövő 1908—1909. tanévben hallgatója. Nevezett ifju, mihelyt szeptemberben leteszi lelkész-képességi vizsgálatát, azonnal indulni fog távoli útjára. Örömmel regisztráljuk a fentebbi hirt, mert szeretjük, ha jelesebb ifjaink kimenven külföldre, szárnyakat kapnak a magasabbra repüléshez és mert jó dolognak tartjuk, ha debreceni főiskolánk ilyen úton élő összeköttetésbe áll a külföld nagyobb református egyházaival. Isten vezérelje ilju barátunkat szép útján. Hozzon haza ama távoli földről meleg lelkesültséget a hit igazai, lángoló buzgalmat a tiszta egyháziasság iránt.

Magyar írók élete és munkái. A M. T. Akadémia megbízásából írta Szinnyei József. Kiadja Budapesten Hornyánszky Viktor. A XII. kötet 9-ik füzeteké fekszik előttünk a Somorjai-Steintasis nevekkel. E füzetben minket közelebb-

ről a következő protestáns írók érdekelnek: Somai István bodrogolasi ref. lelkész, Somosi István ref. lelkész és sárospataki főiskolai, Somosi János s. pataki teológiai tanárok, Somos-Ujfalvi Péter a debreceni ref. iskola rektora, Sonntag Dániel frauenfeldi, Sonntag Mihály n.-szebeni ág. ev. lelkészek. Sonntag Sámuel ág. ev. superintendens, Soós Ferencz erdélyi ref. püspök, Soós Ferencz kolozsvári ref. lelkész, Soós Gábor kecskeméti és Soós József kisujszállási ref. főgymn. tanárok, Soós Kristóf előkelő ref. nemes, Soós Miklós hanvai ref. Soterius György szászkereszturi, szintén Soterius György szelindeki ág. ev., Sörös János szentmihályi, Sörös István kádártói ref. két Spanagel József bulkeszi és kovil-szentiváni ág. ev., Spáthai András füzeséri ref., Spissák György sajó-gömöri, Spitkó György szomolnoki, Stammer István selmeci ág. ev. lelkészek, Stovislaides Dániel pozsonyi ág. ev. lyceumi tanár, Stontsek Sámuel losonci, Stark Mihály bélai ág. ev., Stander Mátyás csejdi ref., Stegman Joachim kolozsvári unitárius, Steigel Mihály, Steiner Károly boldogvárosi, ugyancsak Steiner Károly morgondai, Steinacker Gusztáv Vilmos trieszti ág. ev. lelkészek. Nem kell egyebet mondanunk a végtelen magas irodalmi becsü mű értékelésére annál, hogy eddigi 109 füzetében 23440 magyar író élet- és irodalmi rajzát adta.

Segédlelkész kerestetik.

Alantírott ref. lelkész mellé segédlelkész kerestetik. Fizetése 900 kilencszáz korona, lakás és a temetésekért járuló stóla. Kötelessége az összes lelkészi teendők végzése, a templomi éneklés vezetése s a konfirmációi oktatás. Az állomás a jelentkezés után elfoglalandó. Pályázók alantírottnál jelentkezzenek.

Kislónya, 1908. jul. 3. u. p. Nagylónya Bereg m.

Gerzsenyi István
ref. lelkész.

Pályázat.

Az erdődi reform. előkönyörgő kántortanítói állásra.

Fizetés: a) Egyháztól 100 korona, b) Államsegély 900 korona, c) Ötödéves korpótlék az államtól, d) Szép kényelmes lakás nagy kerttel,

s a szükséges mellékhelyiségekkel, e) Stóla: énekszós halott után 1 kor. 20 fillér, predikációs halott után 2 kor.

Kötelessége az elemi iskolában C. tanterv szerint tanítani, minden Vasárnap d. e. rendes isteniszteleten kathedrai és kántori szolgálatot felolvasás útján végezni, temetni és a konfirmándusokat előkészíteni, ez utóbbiért külön díjazás jár.

Pályázati kérvények f. év Augusztus 8-ig a szatmárhegyi (postahelyben) református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Állomás szept. 1-én foglalandó el.
Szatmárhegy, 1908. jul. 9.

Makai Elek
ref. lelkész, isk. széki elnök.

Pályázat.

Az erdőgyaraki ujonnan létesített ref. II-ik tanítói állásra. Javaldalma: Természetben lakás és kert. 1000 négyszögöl szántóföld, melynek adóját tanító fizeti. Az egyház pénztárából készpénz 100 korona. Államsegély 900 korróna.

Kötelessége: a presbyterium által elébe osztott I—IV. osztályu növendékeknek a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve szerint és az ismétlődő iskolásoknak vezetése, a presbyteri jegyzői teendők, valamint a kántorságnak minden külön díj nélkül végzése, orgona beállítás esetén az orgonázás, lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények alólírott iskolaszéki elnökhöz augusztus 1-ig adandók be. A választás aug. 9-én ejtetik meg. A megválasztott tanító köteles állását 1908. szeptember 1-én elfoglalni. Erdőgyarak (Bihar megye) u. p. Helyben 1908. július 15.

Bugyi János
ref. lelkész.

Pályázat.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének közvetlen fennhatósága alatt álló s az Északamerikai Egyesült Államok területén működő amerikai magyar református egyházmegyében előreláthatólag több egyházközség lelkészi állása fog betöltetni. Felhivatnak mindazon lelkészek kik az amerikai magyar református egyházmegyében lelkészi állást elfoglalni haj-

landók, hogy ezen szándékukat személyes és családi körülményeik, nyelvismeretük stb. ismeretése mellett a konvent elnökségéhez (Budapest VIII. Üllői-ut 14. sz.) okmányaik kíséretében jelentsek be.

Tájékoztatólag megjegyeztetik, hogy a lelkészi állások szabad lakáson és stólán kívül általában az egyházközség által fizetett évi 400 dollár fizetéssel s a konvent elnöksége által fizetett évi 500 dollár fizetékiegészítéssel, együtt 900 dollár évi javadalommal vannak egybekötve s hogy a lelkészek amerikai szolgálatuk ideje alatt is 1800 korona nyugdíjba beszámítható törzsfizetés alapján tagjai maradnak a lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézetnek. Az amerikai lelkészek egyéb viszonyaira nézve az egyetemes konvent 1908. áprilisi 87. sz. határozata ad bővebb felvilágosítást.

Budapest, 1908. jun. 23.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének elnöksége:

Bánffy Dezső
főgondnok,
világi elnök.

Kun Bertalan
püspök,
egyházi elnök.

Benkő Lajos
lelkészelnök.

Pályázat.

A makói egyház ujjvárosrészi segédlelkészi állásra.

Javadalma: Egy szoba, előszobával. Évi 1200 korona havi előleges részletekben. Főgymn. hitoktatásért, melylyel ideiglenes megbízatik, heti 10 óráért: 450 korona az államtól. Egy puhafa helyett 10 kor. Minden halottól 28 fill.

Kötelességei: A rendes lelkész mellett hetenkint felváltva lelkészi szolgálatot teljesíteni ide értve az irodai munkát is, lelkész utasítására azonban bármikor szolgálni. A tanyai állami iskolák ref. hitoktatására felügyelni, az iskolákat a megállapított napdíj mellett meglátogatni s a kerületen lakó hiveknek időnként istenizszoletet tartani.

Pályázati kérvények, képesítés és szolgálati bizonyítványok kapcsán jul. 23-ig az egyházi elnökséghez beadandók. Pályázók meghatározott időben próbaszónoklatra meghivatnak, de az utiköltség az illetőket terheli.

Az állomás f. évi aug. 1-re elfoglalandó.

Egyháztanács.

Pályázat.

A hajdunánási református főgimnáziumban az 1908—9. isk. évre egy görög-latin helyettes tanári állás töltetik be. Javadalmazása 1600 korona évi fizetés évnegyedes előleges részletekben.

Pályázhatnak a jelzett szakból képesített vagy legalább szakvizsgálatot tett reform. vallásu tanárjelöltek. Akik az ének, zene vagy torna tanítására is képesítve vannak, előnybe részesülnek s megbízás esetén ezen tárgyak tanításáért külön díjazásban részesülnek.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonai kötelezettségi viszonyainak esetleges eddigi szolgálatukat, végül ép és egészséges állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt és a reform. egyháztanácshoz címzett kérvényeiket alulírotthoz folyó évi aug. hó 10-ig küldjék be.

Hajdunánás, 1908. július 7.

Pályázat.

A nagyecsedí ref. orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom 1-ször 1000 egyezer korona készpénz, havi előleges részletekben. 2-ször 100-100 korona ötödéves korpótlék a törvény követele esetekben. 3-ször lakás. kis házi kerttel. 4-szer egy öl kemény hasábfá áraban 20 kor. 5-ször, stóla az egyházkerület által meghatározott I—VI. osztályu elemi fiu iskola (40—50 tanuló) egyházkerületi tanterv szerinti vezetése, orgonistai és kántori összes teendők végzése s az egyházi dalárda vezetése szokott díjazásért (190 kor.) Pályázati kérvények augusztus 1-ig alantírotthoz nyujtandók. Állás szeptember elején elfoglalandó. Nagyecsed, Szatmármegye.

Berey József
esperéa lelkész.

HIRDÉTESEK

fölvétetnek a kiadóhivatalban.

Pályázat.

Alantírott, mint felügyelő lelkész tiszabecsi Bokor József uszakai betegeskedő rendes lelkész mellé, segéd lelkészt keresek s e célból pályázatot hirdetek. Fizetés káplántartási alapból 500 az az ötszáz korona: a lelkésztől 200, kettőszáz korona lakás és teljes ellátás. A fizetés havi előleges részletekben történik. Kötelesség; az öszszes lelkészi teendők. Az állás mihamarabb elfoglalandó. Jelentkezés megfelelő okmányokkal nálam július 25-ig.

Kisपालád, u. p. Nagypalád Szatmár-megye 1900. július 7.

Nagy Elek
ref. lelkész.

Pályázat.

A dancsházai református kántor-tanítói állásra. Javadalma: Két szoba, konyha, kamarából álló lakás a szükséges melléképületekkel és kerttel. 11 hold (1200 négyszögölével) föld, melynek adóját az egyház fizeti, készpénz és egyházkezületti szabályzat szerint meghatározott stóla. Összes értékben hivatalos becslés szerint 800 korona.

Korpótlék és 1000 koronáig a fizetésekiegésítés államsegélyből kérve.

Kötelessége: az I—VI. vegyes iskola és az ismétlő iskola vezetése, a prespeteri jegyzői teendők végzése, a kántori teendők teljesítése, f-iskola kezelés és lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények augusztus hó 9-éig beadandók. A megválasztott tanító köteles állását szeptember 1-én elfoglalni.

Dancsházán, 1908. július 7. u. p. Bihar-Torda.

Ballay Aladár
ref. lelkész.

Tartalomjegyzék: Jó az Isten. Nagy Károly. — A választás. Dr. Ferenczy Gyula. — Van-e szüksége a lelkésznek jogi ismeretekre. Csutoros Albert. — A „Protestánszemle” „Mitrovics apí dolgozatairól”. Dr. Mitrovics Gyula. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legzebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-magának zeng dícséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

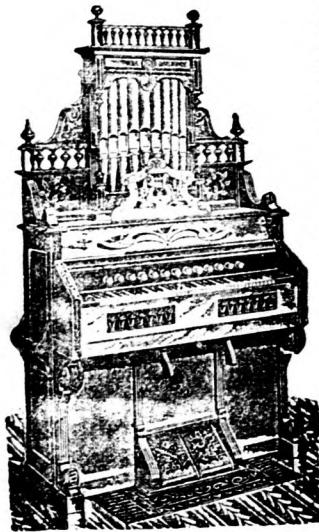
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangolnyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

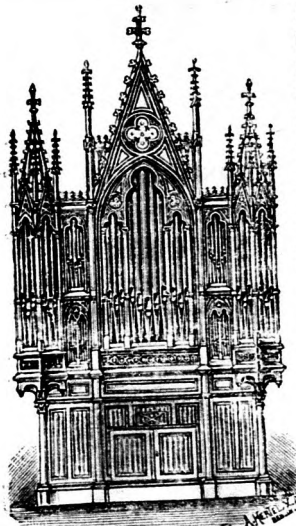
— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legkötele-
tebb vívmányai szerint bár-
mily rendszerű s nagyságu új
orgonákat, jótállás mellett. —
Orgona építésem fennállása
alatt 193 ev. ref. egyháznak
szolgáltam teljes meglegedé-
sükre munkámmal, melyeknek
jóságával, kiválóságával elértem
azt, hogy minden évben nö-
vekszik a cégem iránti biza-
lom, melynek folytán a mult
évben üzletemet gépekkel sze-
reltem fel, hogy minden te-
kintetben a kor színvonalán
álljak.

Elvállalok régi orgonák
új szerkezetre való átalakítását
áthelyezését, tisztítását és ja-
vítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagy-
iszteletű és tekintetes egyházi előjáróság szives párt-
cgásáa ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
koronaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek :

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.
Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyéről.
Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza
Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak :

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.
Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi
elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is
meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára
4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál
Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN
Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jabil-
leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számos e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálok. —
számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes
stylusban, levéltári okmánytartók.

Most jelent meg.

Tanulmányok. Irta : Dr. Antal Géza. Ára
1 k. 60 f.

Tartalma :

A magyar protestáns egyház belföldi érintkezései.
Az amerikai kálvinizmus.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból.

Az amerikai magyar ref. egyházak.

Az amerikai magyarság jövője nemzeti szempontból. Irta Dr. Antal Géza. Ára 50 f.

Magyar reform. egyházalkotmány. Irta :
Dr. Kun Béla. A vaskos 350 oldalból álló mű
Ára 7 k. —

Tartalma :

Történet alapok.

A magyar reform. egyházalkotmány jogi kuttói.

A magyar reform. egyház helyzete a magyar államban.

A magyar reform. egyház viszonya más egyházak irányában.

A magyar reform. egyház mostani alkotmánya
Az egyházszervezet áttekintése.

A jogok alanyai az egyházban.

Az egyházi szemlék.

Az egyházi törvényhozás.

Az egyház kormányzata.

Az egyházi bíraskodás.

Ezen művek kaphatók

HEGEDÜS és SÁNDOR

könyvkereskedésében **DEBRECENBEN,**
és minden könyvkereskedésben.

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

iránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

Pályázat.

A hódmezővásárhelyi ref. egyház két kántor-organista állomására. Díjazás egyenlően 1200 k. s az egyházi összes stóllak negyedrésze, énekszós temetés 1 kor., imás, tanításos 2 k. háznál, templomban, bármelyik temetőbe vitelnél egyaránt, az új templomi kántornak lakás, melléképületek és kert, a várostól 3 öl kemény tűzifa, nád és széna váltásul 45 k, 15 fill. e városi járandóságot az újvárosi kántor is élvezi ha a város azt megajánlja neki, a kinek lakás vagy a helyett 360 kor. lakbér jár az egyház tetszése szerint.

Kötelesség. a templom rendes, rendkívüli kántororganista szolgálatok teljesítése ; temetéseken — az ingyeneseken is a kántori s organistai teendőknél sorszerint való végzése, mikor egyedül halottas könyvünkből szabad énekelni, ha megbizatik, köteles a népiskolai énektanítást külön díj nélkül végezni, a magán éneklés — akár műének — akár zsoltár szerint — minden alakjában tiltva van s bármely alkalommal.

Pályázók csak ref. vallásuak kérvényeik mellé kántororganistaságra és énektanításra képesítő okleveleiket, egyéb tanulmányaikat, keresztlevelet, a nős esketési bizonyítványt, hadkötelezettségi, egészségi bizonyítványt csatolnak. Közülök az egyház tetszése szerint, némelyeket versenypróbára meghív s ezeknek II. o. jegyeiket megtéríti. Az állást f. évi nov. 1-én kell elfoglalni. Pályázati határidő szeptember 1. A pályázatok alulírottához küldendők.

Hódmezővásárhely, 1908. jun.

Papp Imre
ref. lelkész.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

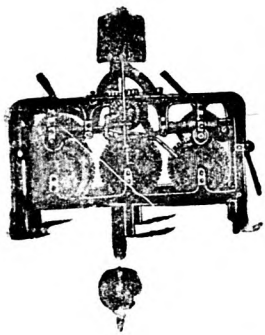
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt ezement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Faczement tetők készítése. Mindennemű beton és ezement munkák. Portland és román ezement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezesség jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedűs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

Harangöntő

KISGEJÓCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmeszszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra átszerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok ölé meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felsőrészükhöz a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruk. Hly szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltnak. -- Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.